

gami ali pa potom naših učiteljskih zastopnikov.

Predsednikov namestnik starosta Jug se je zahvalil predsedniku Francu Finšgerju za spretno vodstvo konference in z naklonjenost do učiteljstva in vneto skrb za razvoj našega šolstva. Odkritosretni „Živio“-klici so pričali, da je med goriškim učiteljstvom in njegovim nadzornikom najlepše sporazumljenje, ki rodi najlepše uspehe za razvoj šolstva in učiteljstva.

Predsednik je z lepimi besedami zaključil to konferenco, ki je zopet dokazala, da korakamo naprej k prosveti!

Naš sivolasi tovariš Tomaž Jug je koncem konference vzel s prelepimi besedami slovo od vsega učiteljstva, ker je vložil prošnjo za pokojino sedaj, ko je vstopil že v petdeseto svoje službeno leto! Solze so mu igrali v blagih očeh in izzvale so solze spoštovanja in ljubezni v očeh vseh tovarišev in tovarišic, ki poznajo to zlato Tomaževo učiteljsko srce.

Tovariš Alojzij Urbančič se je v imenu učiteljstva poslovil od našega ljubljenskega staroste z daljšim lepim govorom, v katerem je poveljeval neumorno njegovo delovanje v dolgi dobi petdeset let. Slikal je učiteljske boje in plemenite čine v zadnjih letih pod predsedstvom Tomaža Juga — tega vzorno plemenitega tovariša, ki je vedno imel v vsem polstoletju svojega aktivnega učiteljevanja odprto roko in odprto srce za učiteljske zadeve. S solznimi očmi smo stiskali blagotvorno roko blagega staroste, in naša srca je prešla misel: Živel, naš Tomaž, srečno še polstoletja v trdozasluženem pokoju!

V narodnem hotelu „Pri zlatem jelenu“ se je do treh popoldne vrstila napitnica za napitnico. S svojo navzočnostjo sta nas počastila tudi visokorodni grof dvorni svetnik Attems in priljubljeni nadzornik Fr. Finšger. Hvala jima!

Potem so pa bile prve pevske vaje v dvorani Slovenske čitalnice, ker se goriško učiteljstvo pripravlja za sprejem naše dične „Zaveze“ v mesecu septembru.

Vsemu slovenskemu in hrvaškemu učiteljstvu naj velja: „Na veselo snidenje v Gorici!“

Vesti iz Istre.

Družba sv. Cirila in Metoda za Istro je imela koncem 1907. leta 98.000 kron dohodkov. Imetje družbe znaša 236.000 kron. Družba ima sedaj 27 ljudskih šol, dva otroška vrta in 45 učnih oseb.

Glavna skupščina te družbe se je vršila v Pulju dne 31. maja letos. Lahko se tedaj provzročili velike izgrede; zaradi tega je poslanec Mandić dne 6. t. m. vložil na ministrskega predsednika in na ministra za notranje stvari interpelacijo, ki posnemljemo iz nje:

Nekoliko dni pred to skupščino so si prizadevali nekateri italijanski listi v Trstu in Istri, da z zastraševanjem in hujskanjem oblasti

diteljem, ter je li ta družaben človek, ki si da kolikortoliko kaj dopovedati, ali pa ima navado metati „umetnike“ kratkomalo na cesto in zrak. Po teh informacijah pri Cerberu koraka naravnost k avdijenci v voditeljsko sobo. Predstavi se najprej, potem pa jame govoriti z namazanim jezikom, kako važno je fotografiranje z vzgojeslovnega stališča, češ, pri tem delu doživimo lahko izredno redko prikazen, da nam 50 do 100 bubev stoji lepo v miru. Da pa je on dober fotograf, ki se mu je le po nesreči zlomil en klin na lestvici do dvornega fotografa, o tem ni dvoma, to izpričujejo že razni vzorci njegove umetnosti, ki jih hkrati pokaže in ki imajo le to napako, da jih sam ni izdelal.

Voditelj zmaja z glavo, mrmra nekaj o slabih izkušnjah, slednjč seveda privoli. In tedaj roma ves popoldne razred za razredom na dvorišče, kjer se postavlja v mišne skupine.

Čez par dni prinese fotograf že izdelke v naročenem številu ter pobere z globokim klanjanjem denar.

Ti pa stojiš tu še dolgo časa, zmajaš z

in občinstva preprečijo skupščino, kar pa se jim ni posrečilo.

Ob 8. uri zjutraj je bila na „Narodnem domu“, kjer se je imela vršiti skupščina, izvešana hrvaška zastava, kakor se dogaja drugod ob svečanostnih prilikah.

Ta zastava ni dala povoda ni prej ni tedaj nikakemu pojavu ali neredu. Dasi je mimo „Narodnega doma“ hodilo mnogo italijanskih mešanov, se ni nihče srdil ali izpodtikal zaradi zastave. Redarstvo pa je vendar odredilo, naj se zastava sname. Medtem se je hrvaško mešanstvo zbralo na obali, da sprejme izletnike iz Liburnije, ki so imeli dospeti s parobrodom. Medtem, ko je narod čakal na obali, je dal redarstveni svetnik Osti po gasilcih sneti zastavo, ki so jo ti poslednji hoteli odnesti s seboj, kar so pa navzoči Hrvatje vendar preprečili. Tem povodom je omenjeni svetnik Osti glasno rekel: „Was, wollen sie mich den ganzen Tag mit dieser dreckigen Fahne foppen!“ — kar je provzročilo strašno ogorčenje pri njih, ki so ga umeli. Narod je, posluživši se svoje pravice, zopet postavil zastavo na njeno mesto. Ali g. Osti se ni mogel nikakor umiriti ter je naročil gasilec, naj s silo snamejo zastavo. Šele tedaj so začeli otročaji — ne pa trezni meščani — kričati in se dreti: „Dol se zastavo! Ven s Hrvatii!“ in še drugače zasramovalno vzklikati. Boječ se, da bi mnogoštevilno navzoče naše občinstvo začelo reagirati, so naši prvaki obljubili redarstvenemu svetniku, da sami snamejo zastavo, ako se gasilci odstranijo, kar se je tudi zgodilo.

Na skupščino je došla iz Trsta in notranje Istre množica izletnikov z vlakom ob 11. uri. Na kolodvoru je pričakovala izletnike italijanska mladina iz vseh razredov mešanstva ter je od kolodvora pa do „Narodnega doma“ spremljala izletnike s silnim kričanjem, življenjem, pevanjem zasramujočih in žaljivih pesmi in vsakovrstnimi brezsravnimi vzkliki. Izletnike je spremljalo na straneh par oboroženih orožnikov; pri javnem vrtu šele je redarstvo poizkušalo, da bi demonstrante razgnalo, kar se mu je tudi posrečilo za hip; ali organizirali so se zopet, šli dalje in izzivali in kričali na isti način.

Izletnikom, posebno pevskega društvu iz Trsta, je redarstvo strogo zabranilo nositi kakršnesibodi društvene znake. Na povratku izletnikov iz Pulja pa so se ponovili isti izgredi kakor ob prihodu na kolodvoru.

Iz navedenega se more posneti, kako državljansko svobodo in zaščito oblasti uživajo Hrvatje in drugi Slovani v Pulju. Ker je bila skupščina prijavljena več dni poprej in je bila s tem dana oblasti prilika, da poskrbi za vzdrževanje miru in reda, tako da je bilo celo — kakor se govori — pozvano v Pulj orožništvo iz onega okraja in konsignirano vojaštvo v kasarnah, je bilo lahko oblasti preprečiti vsak in tudi najmanjši nered, da je imela le dobro voljo in se zavedala svoje dolžnosti.

Skupščinarji — ni domači ni vnanji — niso dali niti najmanjšega povoda za kakršnosibodi izzivanje, ker so toliko z obali kolikor s kolodvora in nazaj šli popolnoma tiho in mirno, sneli svoje znake, in je bila sneta tudi zastava z „Narodnega doma“, ker so se vzdrževali vsakega vzklika radosti ali oduševljenja, se

glavo ter ugiblješ in ugiblješ, kaj neki pomeni ta megleni rebus v tvoji roki, ki ti ga je naložil odlični umetnik.

Solnce sije že gorkeje, vreme se je ustanovilo, trop nomadov se utabori na travniku tik šole. Na njihovem šotoru blesti napis: „Svetovni cirkus“. Ne mine teden, in že pride nomadski glavar osebno v šolo. Naravnost jo ureže k voditelju in se nič ne informuje pri slugi. Čemu tudi! Pisano dovoljenje ima od šolske oblasti, da sme uprizorjati otroške predstave. Na skrbno voditeljevo vprašanje, je li bo predstava tudi dostojna in primerna šolski deci, odvrne ponosno:

„Gospod direktor, jaz sem tudi direktor in vem, kaj je prav in kaj ni prav!“

Danes pa medvedar. Ta niti ne prestopi šolskega praga. Zakaj neki! Njegov medved ne rabi več pouka, ker je sploh čudež učnosti. On sam pa tudi nima kaj iskati v šoli. Pač pa se postavi pred šolo in začne piskati in piskati. In piska in piska, da vam izpiska iz učencev vse zanimanje za lepe računske operacije, in piska in piska, dokler si pripiska

izogibali vsakemu spopadu z italijanskimi meščani in niso reagirali na krvave provokacije, samo da se ne kali mir in red ter da se ne da nasprotnikom izgovora za opravičevanje, češ, da so izletniki prišli v Pulj koga izzivat.

Ob takem razpoloženju Hrvatov, ki so se zbrali v Pulju kakor člani čisto kulturne ustanove, se mora najodločneje obsojati oblast, da ni preprečila teh divjaških prizorov od strani protivnikov, o katerih je vedela iz njihovih listov, da se pripravljajo na izgrede in napade.

Zaradi vsega tega se usojamo vprašati njihovo prevzvišenost:

1. Je li vajinima prevzvišenostima znano, da so bili na skupščini šolske družbe sv. Cirila in Metodija za Istro dne 31. maja t. l. v Pulju skupščinarji brez nikakega povoda vzpostavljeni divjaškim napadom in žaljenjem od strani italijanske mladine, ne da bi bila redarstvena oblast ukrenila potrebne odredbe v zaščito miru, reda in državljanske svobode?

2. Sta li vajini prevzvišenosti voljni dati izvesti strogo preiskavo proti onim javnim činiteljem, ki so ne samo zanemarili svoje dolžnosti, marveč so tudi sami s svojim postopanjem in celo žaljenjem hrvaške zastave izpodbujali italijanske izgrede?

3. Sta li vajini prevzvišenosti voljni odrediti potrebno, da se taki pohujšljivi dogodki vbodoče ne bodo več dogajali in da bo našemu narodu v Istri zavarovana državljanska svoboda?!

V poslanski zbornici je 13. t. m. govoril poslanec Spinčić. V svojem govoru se je bavil z upravo v bogočastnih in učnih stvarih na Primorskem. Pritoževal se je, kako da se iz Istre potiska slovanski jezik in se preganja slovanske duhovnike. Ako hočejo Hrvatje imeti šolo, si jo morajo ustanoviti iz lastnih sredstev. Govornik je grajal, da je število hrvaških učiteljev tako majhno, in se pritoževal nad protežiranjem Italijanov na polju šolstva. Preden se ustanovi italijansko vseučilišče, se mora dati Hrvatom in Slovencem ljudske, srednje in obrtne šole. Tudi železniški minister hoče germanizirati in daje pri uradništvu prednost svojim pristašem; istotako je pri finančni in politički oblasti.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 25. junija t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v Konjicah po sledečem vzporedno: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in vplačevanje udnine. 3. Poročilo o zadnjih dveh roditeljskih sestankih in razgovor o nadaljnjem prirejanju sestankov po okraju. 4. Boditeljska vprašanja. Predava tov. Kožuh. 5. Teme za uradno konferenco. Poročevalca tovariša Jurko in Brumen. 6. Volitev delegatov za letošnje glavno skupščino „Zaveze“ v Gorici. 7. Vprašalna škrinjica. 8. Predlogi in slučajnosti. K obilni udeležbi vabi vljudno načelnik.

Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 14. junija pri sv. Križu na Slatini. Bil je v resnici lep dan in želeti je, da bi pokazalo učiteljstvo še večkrat tako požrtvovalnost in veselje do sloge in stanovske zavesti. Tudi tovariši in tovarišice, ki še niso bili v naši organizaciji, so se odzvali pozivu ter se priklopili društvu. — Predsednik tov.

brez drugih okolščin dovoljenje, gledalce in denarce.

In tako se vrste drug za drugim. In če službuješ dlje časa na eni šoli, narediš mnogo novega znanja v teh „umetniških“ krogih, a pozdraviš tudi marsikaterega starega znanca. In na poslednjih ti bo jasen pregovor, da umetnik nima sreče. Od leta do leta ti prihaja vedno bolj razdrapan, vedno bolj sestradan.

Tako smo poznali takega nomada, ki se je sprva predstavil s celo trumo umetnikov ki jim je bil glavar, kasneje le še s svojo družinico, lani pa je prišel čisto sam. In vse, kar je hotel in znal še pokazati naši nadebudni mladini, so bili kozolci, ki ji je hotel on preobračati, kar mu pa mi nismo dovolili, ker se nismo mogli dodobrega prepričati o velikem vzgojnem pomenu te umetnosti. In tako je odšel.

V vratih pa je še postal in obrnil žalosten pogled svojih sivih oči tja v jesen. Vzdihi je, a potem je nadaljeval svojo nomadsko pot z lahko culico, s težkim srcem.

Kurba s pozdravlja najprej vse skupaj in se zahvali tov. svetokriškemu nadučitelju za njegovo prijaznost, da je radevolje prepustil sobo za zborovanje, da smo se lahko zbrali v šoli, na kraju, kamor sodimo. V nadaljnjem govoru izjavlja, da smatra učiteljstvo za obsežno obitelj, v kateri imajo vsi udje iste težnje, iste zahteve, in v kateri mora vladati sloga, če hočejo imeti uspeh pri svojem delu. In ravno v društvu je prostor, kjer se zbiramo, da si potožimo svoje težave, da se pomenimo, drug drugemu svetujemo ter si pomagamo. Kdor ne spozna koristi, ki mu jih nudi organizacija, je slep iz predsodkov ali pa namenoma. Saj delamo tu vsi za enega, eden za vse. In kakor je častno za tiste, ki se zavedajo svoje stanovske dolžnosti ter so udje društva, tako je nečastno za tiste, ki ne vedo, kaj bi morali. Naše društvo je res zdravo drevo, da so še tupatam nekatere suhe vejice, ki jih bo treba otrebiti in sploh odvreči... V nadaljnjem govoru pozdravlja predsednik še posebej tov. Peska, ki je bil toliko prijazen, da se je odzval našemu vabilu ter prišel enkrat tudi k nam v našo ožjo sredo; dalje gospo Ozmečevko iz Kostrivnice, gđ. Dobnikovo, tov. Reclja iz Št. Jurja ter nanovo pristopivši članice tov. Karlo Greherjevo od sv. Florjana, tov. Zoro Senčarjevo od Sv. Križa in tov. Fr. Korbarja od Sv. Petra na Medvedjem selu. Pristop sta naznanila dalje tov. Hugo Plhak in Angelika Jakličeva, oba s Sladke gore.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Med dopisi je omeniti: Okrožnico „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, v kateri naznanja ustanovitev stalnega odseka pri „Verbandu“, ki se peča z izboljšanjem našega gmetnega stanja. — Dopis „Zaveze jugoslov. učit. društev“, ki poziva na zborovanje v Prago ter na prispevek za Jan Legov spominek. Določa se 10 K. Tov. Fr. Zopf iz Pristove je poslal dopis, v katerem predlaga ustanovitev „Jubilejskega učiteljskega sklada v podporo v bedi se nahajajočih članov učiteljstva“. Ker tov. predlagatelj ni bilo osebno, se je sklenilo nadalje se posvetovati o tej zadevi takrat, ko bo tovariš sam natančneje obrazložil svoj predlog. Tov. Pesek omenja, da se bavi z enako idejo tudi socialni odsek in da je hvalevredno, če se zanimajo za to tudi posamezna društva in pridejo takorekoč že na pol poti naprej.

Nato je sledilo predavanje tov. Peska, ki je črtal v kratkih potezah pot, po kateri hodi in mora hoditi socialni odsek, če hočemo, da rodi tisto, kar od njega pričakujemo in smemo pričakovati. Iz njegovih izvajanj pomenamo te-le zahteve: 1. Naša učiteljska zborovanja morajo biti boljše obiskana. Da se to ne godi, so kriva poleg brezbriznikov tudi društva sama, ker ne poskrbe za zanimivost pri zborovanjih. Zato se je odločil socialni odsek, da bo pošiljal na zahtevo društev govornike, ki bodo govorili o aktualnih vprašanjih kakor tudi podajali poučno zanimiva predavanja. Gotovo je, da izbudi tako postopanje zanimanje in ne bo več čitati po listih vednih in vednih tožb o slabem obisku ter o nezavednosti. Nič manjše važnosti kot zborovanja, so večkratni učiteljski sestanki in krožki, kjer se pomenijo tovariši o krajevnih razmerah in zahtevah in določajo sistem, po katerem je mogoče delovati v tistem kraju, ker le v sistematiškem delu je spas naroda in z njim spas učiteljstva. Nadalje govori o skupnem pevskem zboru, o prirejanju gledaliških predstav, kar bi podeljevalo kot posvetno delo učiteljstvu ugled ter mu tudi podeljevalo organizacijskih gmetnih pripomočkov. — Pri „Narodnem svetu“ v Celju je zahteval socialni odsek, da dobi tudi učiteljstvo v predsedstvu svojega zastopnika, istotako tudi v „Narodni založbi“, pri kateri naj učiteljstvo zaradi njenega izobraževalnega smotra pridno sega po deležih; saj je „Narodna založba“ edina, ki izdaja v resnici narodni časopis ter poučne knjige za naše ljudstvo. Poziva učiteljstvo, naj deluje na to, da pristopijo društva „Zveze narodnih društev“, da postavimo falango proti raznim mladeniškim in dekliškim družbam. „Sicer pa,“ pravi govornik, „mora biti naš najvišji zakon ter edini smoter proevit šole in naroda brez ozira na stranke. Stara liberalna stranka je zaspala, in tudi klerikalno drevo ne bo raslo v nebesa, ker premnogi črvi izpodjedajo koreninice.“

Mi pa glejmo, da sadimo na mestu starih podrtih dreves, mlada, sveža in zdrava drevesca. Mi se ne spuščamo z nobeno stranko v boj, tudi s klerikalizmom ne; saj bo zamrl sam — nam gre le za delo, delo in delo“. Govornik konča z apelom na šmarnsko-rogaško učit. društvo, ki je v delu in zavednosti itak vedno prednjačilo, naj tudi vbodoče dela in podpira stremljenja, ki si jih je začrtal socialni odsek.

K izvajanjem tov. Peska sta še govorila tov. Flere in Brišnik, na kar se mu predsednik presrečno zahvali ter ga prosi, naj pohiti še večkrat v našo sredo.

Predavanje tov. R. Košarja o tajni kvalifikaciji je moralo izostati, ker je bil tov. nepričakovano zadržan. Odpadlo je tudi poročilo o „Zvezinem“ zborovanju, kar je poročevalec Flere utemeljeval s tem, ker nas je čas prehitel in ker je itak prinesel natančno in obširno poročilo „Učit. Tov.“.

Pri slučajnostih nas razveseli tov. H. Šumer z novico, da je dosegla svota za Strmškovo